

СЕКЦІЯ 6.**Професійна підготовка фахівців освітньої та соціальної сфери: досвід, проблеми, перспективи.****Марина Васильєва-Халатнікова,***кандидат педагогічних наук, доцент,**доцент кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки**Київський національний університет імені Тараса Шевченка***ІНКЛЮЗИВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

Повномасштабна військова агресія росії проти України створила виклики для системи вищої освіти, поставивши під загрозу принцип інклюзивності. Інклюзивний університет в умовах російсько-української війни повинен забезпечувати рівний доступ до якісної освіти для всіх здобувачів вищої освіти, майбутніх фахівців соціальної роботи. Це вимагає швидкої адаптації, інноваційних підходів та стійкості.

Російсько-українська війна посилила існуючі та сформував нові бар'єри для інклюзії:

1. *Безпека та фізична доступність.* Пошкодження або руйнування освітньої інфраструктури, необхідність організації навчання в укриттях або в онлайн-форматі ускладнили фізичний доступ до університетів для здобувачів вищої освіти.

2. *Цифрові перешкоди.* Незважаючи на успішний перехід до дистанційного навчання, перебої з електропостачанням та нерівномірний доступ до високошвидкісного інтернету формують цифрові перешкоди для здобуття освіти.

3. *Психосоціальні потреби здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників.* Російсько-українська війна спричинила масштабні психологічні травми та посттравматичний стресовий розлад серед усіх учасників освітнього процесу [1, С. 67 - 82].

4. *Інтеграція демобілізованих ветеранів ЗСУ.* Очікуване значне збільшення кількості демобілізованих ветеранів ЗСУ, які вирішать здобувати освіту або повертатися до неї, вимагає від університетів готовності до комплексної інтеграції, що включає соціальну, психологічну та педагогічну реабілітацію, адаптовані програми та усунення архітектурних бар'єрів [2, С. 59 – 67].

Університети України демонструють високу стійкість [2, С. 59 – 67], впроваджуючи гнучкі та інноваційні підходи для підтримки інклюзивності:

1. *Гнучке та дистанційне навчання.* Застосування змішаного та дистанційного форматів навчання стало ключовим інструментом забезпечення доступності. Воно дозволяє здобувачам вищої освіти продовжувати освіту з будь-якого безпечного місця, включаючи тимчасове перебування за кордоном, а також оперативно переходити в режим онлайн під час повітряних тривог [4].

2. *Технологічна підтримка*. Використання онлайн-платформ з функціями, що підвищують доступність [4].

3. *Адаптація психологічної служби*. Створення або адаптація психологічних центрів та груп підтримки, орієнтованих на роботу з травмою, стресом та адаптацією [4].

4. *Кадрова інклюзивна компетентність*. В умовах вимушених змін та переміщення фахівців, зростає необхідність у розвитку інклюзивної компетентності науково-педагогічних працівників [4].

Інклюзивний університет у повоєнний період повинен стати опорою для відновлення людського капіталу України. Стратегія подальшого розвитку включає:

1. *Ветераноцентричний підхід*. Необхідно систематизувати та масштабувати освітні та реабілітаційні програми для військовослужбовців та ветеранів війни, інтегруючи їх у загальну політику інклюзивності університетів. Це є стратегічною місією для української вищої освіти [3, С. 60 - 83].

2. *Універсальний дизайн*. При відбудові та модернізації інфраструктури університету є необхідність дотримуватись принципів універсального дизайну та створення безбар'єрного середовища.

3. *Формування інклюзивної культури університету*. Подолання стигматизації та формування емпатійного ставлення до здобувачів вищої освіти з інвалідністю, ВПО, демобілізованих ветеранів ЗСУ, представників ЛГБТ+ спільноти вимагає обов'язкового навчання інклюзивності [3, С. 60 - 83].

4. *Міжнародна інтеграція*. Залучення міжнародної допомоги та досвіду для забезпечення технологічної бази, закупівлі спеціалізованого обладнання та підтримки психосоціальних програм для найбільш вразливих груп здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, співробітників [3, С. 60 - 83].

Відтак, незважаючи на руйнівний вплив російсько-української війни, університети України продовжують боротьбу за право на освіту.

Список використаних джерел:

1. Васильєва-Халатникова М. О. Педагогічні умови та особливості організації соціокультурного середовища інклюзії у закладі загальної середньої освіти для дитини з інвалідністю // *Advanced trends of the modern development of psychology and pedagogy in European countries: Collective monograph*. Riga : Izdevniecība «Baltija Publishing». 2019. Р. 67 – 82.

2. Мельнік М. А. Інклюзивна політика держави під час війни // *Вісник ЧНУ ім. В. Даля*. 2023. № 1(27). С. 59 – 67.

3. Чернуха Н.М., Васильєва-Халатникова М.О., Співак Я.О., Токарчук Л.В. Інклюзивна освіта: міжнародний досвід та українські реалії // *Topical issues of pedagogy: Collective monograph*. Edizioni Magi, Roma, Italia. 2019. Р. 60 – 83.

4. Ukrainian universities in a time of war. *AAUP*. URL: <https://www.aaup.org/academe/issues/winter-2025/ukrainian-universities-time-war>